

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó:
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő:
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczkettedik évfolyam. I. füzet.

1893. január hó

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestben, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A körmendi magpergető.*)

Ismerteti: Cserny Győző m. kir. h. erdőgondnok.

Az »Erd. Lapok« m. évi április havi füzetében röviden említém, hogy Körmenden nemsokára egy nagyobb szabásu magpergető lesz berendezve. Ez tényleg a múlt év tavaszán meg is történt.

Hazánkban ma még nem sok erdészeti iparvállalatot alapítanak, azért úgy hiszem, nem végzek felesleges munkát, ha ezt az új vállalatot, melyet a külföldiekkel legalább is egyenrangunak lehet mondani, a t. szakközönség előtt röviden ismertetem és egyuttal reá a közfigyelmet felhívom. E vállalatnak megvan a maga köz- és erdőgazdasági jelentősége, mert a mellett, hogy a közeli vármegyékben fekvő fenyőerdők birtokosainak jelentékeny mellékhasznála-

*) »Leitner J. első magyar gőzmagpergetője lég- és gőzfűtéssel.«

tot biztosít, elkerülhetővé teszi, hogy a folyton nagyobb és nagyobb területű mesterséges erdősítésekhez szükséges jó fenyőmagot drága pénzen külföldről hozassuk.

A jó magpergető főfeltételei egyáltalában, hogy szabályozható fűtéssel, minél kevesebb munkaerővel és tüzeléssel egyenletes hőfoknál a tobozokból a lehető legtöbb csiraképes magot pergessen.

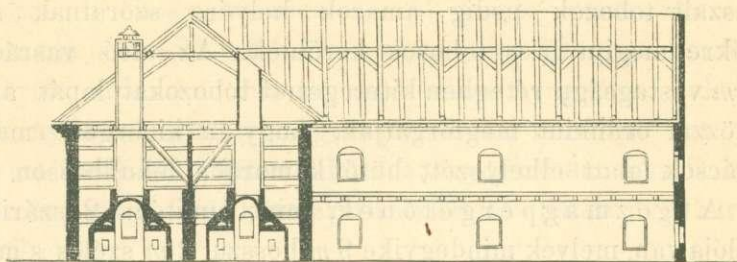
A körmendi magpergetőnél ezeket a követelményeket czélszerű berendezéssel sikerült is lehetőleg elérni.

A magpergető lég- s gőzfűtésre van berendezve. A léggel fűtöttnek 4, a gőzmagpergetőnek 2 tobozaszalója (magszárítója: Samendarre) van. A légfűtés külön pinczeszerű helyiségben történik, melyből falazott csatornák vezetik a meleget az emeleteket elválasztó mozdíthatlan, erős drót rácsok alá. A fűtés módszere magdeburgi mérnökök szabadalmazott találmánya s azon sajátsággal bír, hogy a pergetőben lévő 16 fűtő hely daczára kéményre nincsen szükség, mert a füst a csatornába jutván, azonnal elég s így csak a melegített levegő jut 400 nyíláson át az emeletszerű, egymás fölött 80 cm-nyire álló vasrácsok alá.

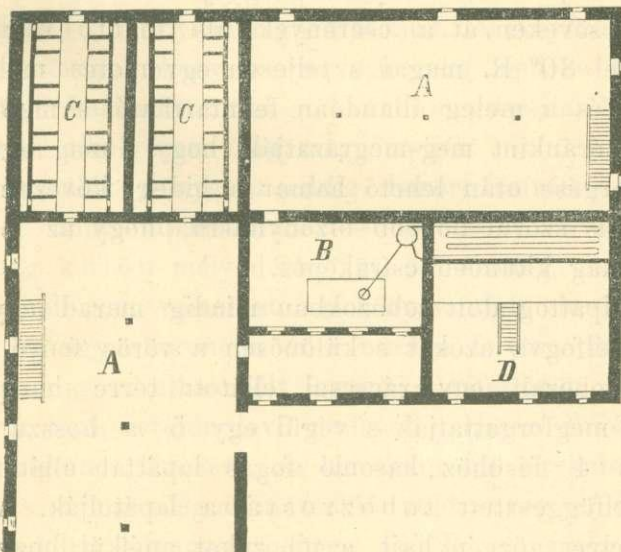
A fűtő csatornáknál a léghuzam reteszekkel szabályozható s így a meleg kedvezőtlen időjárásnál is egyenletesen fenntartható. A hőmérsék ellenőrzésére szolgál az alsó vasrácsokon alkalmazott 12 darab hőmérő. A hőnek állandóan 35° R-nak kell lennie.

A mag kipergetése következő módon történik:

Egy-egy tobozaszalónak 8 vassinen nyugvó mozdíthatlan vasrácsos cserénye van. Egy-egy vasrács 21 négyszögméter, a 8 tehát összesen 168 négyszögméter síkterülettel bír. Egy-szerre 100 g toboz fér a vasrácsokra s ezen készletből a mag 24 óra alatt pereg ki. A munka éjjel-nappal folytonosan tart.

1. ábra.

2. ábra.

Mihelyt az alsó vasrácson lévő tobozok teljesen kinyitak, kiszedetnek, a feljebb lévő vasrácson már 12 órán át aszalt tobozok pedig amazok helyére szóratnak s a felsőkre megint friss tobozok kerülnek. Az alsó vasrácson 20 *cm* vastagságu rétegben kitergetett tobozokat lapát alaku eszközzel óránként megforgatják, hogy a kipergett mag a vasrácson alatt elhelyezett hűtő kamarába lehullhasson.

A gőzmagpergetőnek, mint említém, 2 szárítója, aszalója van, melyek mindegyike 9 *m* hosszú, 2 *m* széles s mindegyiknek 10 rekesztéke (etager) van, s ezekbe mindegyiknél összesen 200 db 180 *cm* hosszú és 45 *cm* széles, mozgatható cserény tolható be. Ennél a magpergetőnél egy gőzgép ellengőzét, a mi különben használatlanul szabadba bocsájtatnék, ehelyett gőzgyűjtőbe vezetik, honnét hajlitott csöveken át a cserények alá tódul. Minthogy e gőzfűtéssel 30° R. magas s teljesen egyenletes meleg fejleszthető és a meleg állandóan fenntartható, s mert a cserényeket óránként meg-megrázatják, hogy a mag a tobozból való kipergése után lehető hamar a hideg kövezetre hulljon, nem is szorul bővebb bizonyításra, hogy az e módon termelt mag kitünően csíráképes.

A kipattogatott tobozokban mindig marad egy kevés mag, ennél fogva azokat s különösen a vörös fenyő nehezen felnyiló tobozait egy ráccsal ellátott térre hordják, ott többször megforgattatják s végül egy 5 *m* hosszú, dróttal befert s 4 fésűhöz hasonló fogas lapáttal ellátott, kissé ferdén felfüggesztett tobozrostába lapátolják. A tobozrosta, melyet gőzgép hajt, a tobozokat anélkül, hogy a mag megsérülne, szétszaggatja. A kipergett magot vízzel kissé befröcskölve, forgó hengerbe öntik, hol a magszárnyak letöredeznek. A kipergett mag csíráképeségét a Stainer-

féle szabadalmazott csíráztató készülékkel vizsgálják meg.

E készülék, mely olesóságánál s czélszerűségénél fogva megérdemli, hogy minden — jó magot vetni akaró — erdőgazda s kezelő erdész beszerezze, egy felhajtott karimájú, köszörült, zöldszínű, három apró lábon nyugvó s alul csőszerű nyílással ellátott magtányérból áll, melyben egy 100 apró mélyedéssel ellátott likacsos agyagkorong fekszik, mely ismét egy zöld, felül kürtőszerű nyílással ellátott üvegburával fedetik be.

A készülék használata előtt a csíráztató korongot egy óráig vízben kell áztatni, hogy likacsai átnedvesedjenek. Azután a vizsgálandó magból minden egyes mélyedésbe egy-egy szemet teszünk. A korongot az üvegtányérra helyezvén és a burával lefedvén a készüléket a csírázás gyorsítása végett 16° R.-nyi melegben tartjuk. A tányérba többször vizet kell önteni, hogy az agyagkorong nedves maradjon. A készülék használat után gondosan megtisztítandó, nehogy az ujonnan elhelyezett mag megromoljék.

E készülék előnye az eddig ismert csírázó-készülékek fölött — mint tapasztaltam — az, hogy mivel minden egyes mag külön mélyedésbe jut, az esetleg rosz magtól más mag el nem romolhat. A tányér alján levő nyíláson továbbá az agyagkorongon át a burába folyton friss levegő ömlik be, míg az elhasznált levegő, a kifejlődött vizgőz és szénsav a bura tetején levő nyíláson teljesen eltávozhat.

E folytonos légsere, az agyagkorong egyenletes nedvessége s a napvilágot mérséklő zöld üveg a csírázásra gyorsítólag hat, olyannyira, hogy 16° R. melegben e készülékben a mag válfaj és minőség szerint 8—15 nap alatt kicsírázik. Ára 3 frt és Bécsujhelyen, Stainer Gyulánál kapható.

Általában legyen még megemlítve, hogy Kőrmenten 100 *q* tobozból válfaj és minőség szerint és pedig erdei fenyőből 100—200, fekete fenyőből 270—380, havasi fenyőből 1000—1500, lucz fenyőből 210—450, jegenyefenyőből 380—500, vörös fenyőből 400—700 *kilo* szárnyatlan magot pergetnek.

Tüzelő anyagul a kipattogtatott toboz 25%-át használják el, a többbit Kőrmenten s vidékén, valamint Bécsbe szállítva fűtőanyag gyanánt eladják.

E magpergetőben 1891 őszétől 1892. évi május hó elejéig, bár ez idő alatt berendezése a mainál sokkal egyszerűbb volt, csak erdei fenyőből 326.000 *kg* toboz, illetve 6284 *kg* mag pergettetett ki s a most folyó télen 250 waggon fenyőtobozt szándékoznak kipergetni, mi 650—750 *q* magot adna.

Az erdei fenyő tobozt kizárólag Vas, Zala s Sopron vármegyék szolgáltatják, míg a lucz és jegenye fenyő toboz Karinthiából, Tirolból és Steyerből, a vörös fenyő s a havasi fenyő a mi felső vármegyéinkből, a fekete fenyő Alsó-Ausztriából, végre a sima fenyő tobozok hg. Batthyányi körmendi, Lipót bajor herczeg sárvári, gróf Batthyányi csákányi uradalmából s a tarcsai fürdőkertből valók.

A közelebről érdeklődők megnyugtatóására jónak látom azt is megemlíteni, hogy a körmendi magpergető tulajdonosa a budapesti m. kir. állami vetőmag-vizsgáló állomással összeköttetésbe lépván, termelt magvainak jóságát s illetve a magvak csíráképességének %-os jelzését illetőleg még nagyobb bizalomra számíthat.

A pártolást pedig, véleményem szerint, már csak azért is megérdemli, mert a fenyves erdők birtokosainak kivált a közel vidéken nem kicsinylendő mellékhasználati jövedelmet ígér s e mellett arról sem szabad megfeledkeznünk,

miszerént az új vállalat a maga termelte fenyőmagvakon kívül egyéb erdei famagvakkal is kereskedni szándékozván, erdőtenyésztőinknek újabb hazai magbeszerzési forrást nyit, melyből szükségletüket egyszersmind olcsóbban is fedezhetik, mintha külföldi magelárusítókhoz fordulnának.

Titkári jelentés.

Tisztelt közgyűlés! A most bezáródó közgyűlési év alatt nagyobb fontosságú általános kérdések, melyek erdőgazdasági érdekeinket közvetlenül vagy közvetve érintették volna s a melyekkel ennél fogva egyesületünknek hivatásához képest behatóbban foglalkozni kellett volna, nem merültek fel; az igazgató-választmány munkásságát így jóformán keblü ügyeink vették igénybe. Maradt ugyan még a múlt évekből vissza egy általános érdekű igen fontos ügy — a magánszolgálatban álló erdőtisztek és erdőörök nyugdíjintézményének ügye — ez azonban végleges megoldásra ez évben sem jutott.

E nehéz kérdéssel már évek óta foglalkozik a saját kötelékébe tartozó gazdatisztek és erdészek érdekeinek szempontjából egy másik egyesület is, a magyar gazdatisztek és erdészek segély- és nyugdíjegyesülete s ezen egyesület egyik előkelő tagjának kezdeményezése folytán felvetett az a kérdés is, nem volna-e czélszerű, ha a két egyesület, tekintettel a hasonló célra és törekvésre és a megoldás utjában álló hasonló nehézségekre, karöltve járna el s a két szak alkalmazottjai részére esetleg egy közös intézmény létesítését kísértené meg.

Az igazgató-választmány nem zárkózott ugyan el ezen eszme megvitatásától, minthogy azonban a gazdatisztek és